

МАТЕРІАЛИ ДРУКУЮТЬСЯ
УКРАЇНСЬКОЮ, РОСІЙСЬКОЮ,
ПОЛЬСЬКОЮ ТА АНГЛІЙСЬКОЮ МОВАМИ

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

*Міжнародної
науково-практичної конференції
молодих вчених,
курсантів і студентів*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Львів – 2014

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

канд. техн. наук	Рак Т.Є. – головний редактор
канд. техн. наук	Половко А.П. – заступник головного редактора
д-р техн. наук	Гащук П.М.
д-р техн. наук	Грицюк Ю.І.
д-р техн. наук	Гудим В.І.
д-р техн. наук	Гуліда Е.М.
д-р психол. наук	Кривописина О.А.
д-р с.-г. наук	Кузик А.Д.
д-р техн. наук	Рак Ю.П.
д-р техн. наук	Семерак М.М.
д-р фіз.-мат. наук	Стародуб Ю.П.
д-р фіз.-мат. наук	Тацій Р.М.
канд. техн. наук	Башинський О.І.
канд. геолог. наук	Карабин В.В.
канд. техн. наук	Кирилів Я.Б.
канд. фіз.-мат. наук	Меньшикова О.В.
канд. хім. наук	Мірус О.Л.
канд. техн. наук	Пархоменко Р.В.
канд. техн. наук	Рудик Ю.І.
канд. техн. наук	Шелюх Ю.Є.

ДК 159.923

**ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У СИСТЕМІ
”ВЧИТЕЛЬ–УЧНІ”***Козуб І.В.***Макаренко С.С.**, доцент кафедри практичної психології та педагогіки,
канд. психол. наук, доцент

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

У психологічних дослідженнях накопичений значний досвід вивчення особливостей педагогічної діяльності, педагогічного спілкування та особистості вчителя (О. О. Бодальов, М. М. Гоноболін, Н. В. Кузьміна, С. Д. Максименко, А. К. Маркова, М. В. Савчин, В. В. Страхов, Н. В. Чепелева, Т. С. Яценко та ін.), його здатності до рефлексії, саморегуляції власної діяльності. Водночас варто наголосити на тому, що важливою характеристикою педагогічної взаємодії є її емоційна напруженість, стресогенність, а також той факт, що роль педагога завжди виконує конкретна людина, що не позбавлена прагнення до ствердження своєї особистості і може неадекватно реагувати на складності у діяльності.

Метою нашого наукового аналізу став пошук особистісних чинників, що призводять до виникнення непродуктивності у педагогічній взаємодії, з'ясування особливостей прояву у професійній діяльності педагогів.

Проблема взаємодії у системі ”вчитель-учні” неодноразово ставала предметом наукового дослідження. Однак лише сутнісна характеристика детермінації неадекватної педагогічної взаємодії може визначити коло причин, що призводять до відчуження вчителя й учнів, та охарактеризувати умови і засоби забезпечення діалогізації педагогічного спілкування, виникнення конструктивних підходів до організації спільної діяльності суб'єктів педагогічного процесу. Враховуючи необхідність всебічного вивчення чинників педагогічної взаємодії, ми водночас вважаємо, що саме особистісні якості вчителя, його внутрішні протиріччя і дисгармонії є домінуючою спонукою до виникнення психологічного захисту власного ”образу Я” та створення проблемних ситуацій у спілкуванні з учнями. Одним із таких захисних механізмів, на нашу думку, стає вияв авторитарності, у взаєминах. Для практики організації психологічної допомоги вчителям необхідно глибоко проаналізувати особистісні чинники, що визначають конкретні поведінкові прояви людини.

Розглядаючи структуру психологічного захисту, Т. С. Яценко центральним компонентом виділяє ”ідеалізоване Я”, зміст якого визначається перш за все очікуванням, що оточуючі задовольнять ”захисні” потреби і цілі [1] (Почуття образи може придушуватися і трансформуватися в інші почуття, що менше завдають болю ”Я”). Вона зазначає, що чим більше ідеалізоване ”Я” буде неадекватним до ”Я” нормативного, тим більше з'являтиметься небезпека використання суб'єктивно значущих засобів для підтвердження свого бажаного відображення в очах оточуючих. Суб'єктивні засоби підтвердження ”Я” слід відносити до засобів ”психологічного захисту”, і залежно від того, яким шляхом вони набуваються (з досвідом чи ні), їх можна віднести або до сфери підсвідомості, або до сфери надсвідомості [3].

Представник гуманістичної психології К. Роджерс довів, що людина, ”прагнучи зберегти свої цінності і засновані на них уявлення про себе,...буде системою захисту проти небезпечного з ”Я-концепцією” досвіду” [4].

С. Джуард основою для виникнення захисту, що може виявитися в деструктивних проявах, вважає почуття тривожності (тривоги). Учений спеціально розглядає питання про небезпеки ”Я” суб'єкта. Говорячи про зовнішні погрози, він відзначає, що людині необхідне підтвердження її ”Я” із боку інших людей. Ситуації не підкріплення досить часто зустрічаються у житті: ставлення батьків до дітей, вчителя до учнів тощо. Хоча такі акти не підкріплення, на думку С. Джуарда, не загрожують життю, вони все ж підривають його самовідчуття як конкретної людини.

Заслуговує на увагу, на наш погляд, і концепція Е. Берна. Згідно з цією концепцією кожна людина поводиться, діє у певних ситуаціях як Батько, як Дитина, як Дорослий, що може спричиняти певні симптоми. Саме усвідомлення у собі, а також в інших цих трьох частин сприятиме зникненню симптомів, що турбують людину і можуть бути однією із причин її неоптимальної поведінки особистості [5].

Отже, деструктивні поведінкові прояви у взаємодії, згідно з різними науковими підходами, детермінуються особистісними проблемами, психологічною структурою конкретного досвіду людської діяльності, внутрішньоособистісними і міжособистісними конфліктами, які виникають при взаємодії у системі "вчитель-учні".

Запропонований підхід не вичерпує усіх аспектів цієї проблеми. Подальшого вивчення вимагають питання використання конкретних напрямків та підходів до корекції особистісних дисгармоній вчителя, адже виникнення адекватних особистісних утворень пов'язується нами з гармонізацією внутрішнього світу та системи його взаємин.

Література:

1. Горянина В.А. Психологические предпосылки непродуктивности стиля межличностного взаимодействия // Психологический журнал. – Т.18. –1997. – №6. – С.73-83.
2. Методологические аспекты современных дискуссий о статусе научной теории бессознательного // Бессознательное. – Тбилиси, 1978. – Т.1. – С. 729-730.
3. Мухина В.С. Проблемы генезиса личности. – М.: Просвещение, 1985. – 78с.
4. Орлов Ю.М. Восхождение к индивидуальности. – М.: Просвещение, 1991. – 287 с.
5. Поршнев Б.Ф. Функция выбора – основа личности // Проблемы личности. Материалы симпозиума. – М.: Наука, 1969. – С. 346-348.
6. Яценко Т.С. Активная социально-психологическая подготовка учителя к общению с учащимися. – К.: Освіта, 1993. – 208 с.

УДК 159.954:82-053.67

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ХУДОЖНІХ ЗДІБНОСТЕЙ В ПЕРІОД ЮНОСТІ

Данилюк О.О.

Кривописина О.А., д-р психол. наук, доцент
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Художньо-творча діяльність, як справедливо вважає Л. С. Виготський, має «найбільш придатні умови для розвитку творчих здібностей особистості», адже у процесі художньої творчості автор виражає свої думки і почуття, прагнення до прекрасного, своє ставлення до того, що відбувається у суспільстві [3, с. 92]. Художні твори, будучи духовним продуктом, впливають на духовність людини, розвиваючи її емоційно-вольову сферу (почуття, волю) і пізнавальні процеси (увагу, відчуття, сприйняття, пам'ять, мислення, уяву). Мистецтво, за думкою багатьох дослідників, впливає на діяльність людини у напрямку розвитку.

Л. С. Виготський зазначає, що у процесі художньої діяльності успішно розвиваються спостережливість, внутрішнє бачення, образність та емоційність, конкретність мислення і уяви, здатність до синтезу [3]. У структурі художніх здібностей провідними якостями є творча уява і образне мислення, які забезпечують узагальнення і конкретизацію художнього образу; властивості зорової пам'яті, які сприяють формуванню і збереженню яскравих образів; розвинуті естетичні почуття, які виявляються в естетичному ставленні до дійсності; вольові якості, які дають змогу долати труднощі при втіленні задуму в життя. Допоміжними якостями художніх здібностей є сенсомоторні якості «руки художника» та ін. Провідні й допоміжні якості в структурі здібностей перебувають у нерозривній єдності.

Складність і проблему вивчення розвитку та формування творчих здібностей в юнацькому віці обумовлена великою кількістю різнопланових чинників, що визначають природу і прояв творчих здібностей. Дослідники цієї проблеми визначають три основні групи, що об'єднують ці чинники. Перша група включає природні задатки і індивідуальні особливості, що визначають формування творчої особистості. Друга об'єднує у собі всі форми впливу соціального середовища на розвиток і прояв творчих здібностей. Третя група - це залежність розвитку творчих здібностей від характеру і структури діяльності [1, с. 251].